

Hahtiperän haaksi

Katariina Vuori

Olipa kerran alus. Mäntypuinen ja limisaumainen, roteva ja syysmyrskyissä vallaton. Kaupungissa puhutaan, että sen rakentamiseksi kaadettiin yhtä monta mäntyä kuin oli Oulussa asukkaita. Nuoria näreitä tappien aihioiksi, hongan juurimukuloita notkeiksi polviksi.

Kerrotaan, että sen lastina oli espanjansuolaa, kapahaukea ja kakluuniklapeja. Tynnyritervaa ja tonneittain mustavalkounelmia, inkivääriä sinisissä sipulin muotoisissa ruukuissa, kirkuvia teurasporsaita ja kielontuoksuista Pariisin palttinaa.

Kunnes ei enää:

Keskiyön lyödessä se hörppäsi vettä ja väsyi rannalle, jolle meri keskiviikkoisin haaksirikkoutui.

Kuu oli täysi ja sen kuvajainen veti metsähylkyä puoleensa ruskeaan leväntuoksuiseen sedimenttiin,

raakunkuorten, painolastikivien ja paljaiden jalkojen alle, aamuyön kuohuna.

Kunnes:

Asfaltin, soran, hiekan,

karkean maaperän, jonka läpi sadevesi oli huuhtoutunut,

vanhojen laiturilankkujen, joilla kerran kuljettiin siitä hetkestä uusien tarinoiden alkuun.

Niiden alla, unohtuneessa merenpohjassa, humisi metsähehtaari ja kaarnaa hipelöineiden puunkaatajien kohmeiset sormet.

Veistojäljissä kirvesmiesten sydämenlyönnit syntymästä kuolemaan, kesäpuussa tervanpolttajien jokapäiväinen myrkyngatkuinen elämä.

Syvällä maan uumenissa uinui haaksi, hipiällään kolmesataa vuotta sitten sivellyn honkautteen aromi.

Kaupunginojan suulta, hotellin takaa, parkkipaikan alta, hiekassa sysiunessa, ajan stratigrafian laskoksista löytyi mäntypuinen hylky.

Se, joka täyden kuun aikaan vajosi Hahtiperän satamaan, vanhaan merenpohjaan.

Se, joka sanoi: ”nyt minä en enää jaksata tätä.”

Pysähdytään hetkeksi.

Vielä ei ole alusta eikä ole hylkyä.

On kevät pohjoissuomalaisessa metsässä, viisisataa ja viisikymmentä vuotta sitten.

Kauan ennen sinua ja minua ja tervantuoksuista alusta.

Oksankärkiin on kasvanut tuleentuvan viljan värisiä rypäleitä, siitepölystä pörröisiä.

Alkaa mäntyjen rietastelu, jossa ilmavirta toimii sutenöörinä: tuuli kantaa siitepölyä heteistä emeihin. Hipaisu, kosketus. Emi värähtää, antautuu, hedelmöittyy.

Näin on tapahtunut satoja, tuhansia, miljoonamiljardia kertaa aiemminkin.

Syntyy käpy ja kävyn sisimpään kypsyy siemen ja siemenelle annetaan syntymälahjaksi läpikuultavat siivekkeet. Se liitelee lähelle, riittävän kauas. Laskeutuu kangasmetsän karikkeeseen. Varhaisaamussa heilimöivät pisarat pehmentävät siementä, se juo ja pullistuu, alkaa kasvattaa alkioita ja tehdä ydinjuurta ankkuriksi happamaan maahan, jossa ennen sitä kasvaneet kaltaisensa, puut, laho, metsäpalot ja kitiinikuoriset jäävät ovat valmistaneet sille elämäntilan.

Jos menisit kävelemään keskiaikaiseen kangasmetsään kesän viimeisenä päivänä, näkisit puolukanvarpujen ja variksenmarjojen joukossa tähtilatuksen taimen. Kaksisataa vuotta myöhemmin taimesta on kasvanut tiivislustoinen honka, kilpikaarnainen aihki. Orava, pitkäkyntinen, rapistelee rungolla, liekö vie ruokaa nälkänsä kitiseville poikasille. Hiirihaukka humauttaa latvaan levähtämään.

Metsässä natisee ja rohisee. Joku talsii polvisyvyisessä pulverimaisessa pakkashangessa. Pysähtyy katsomaan tähtilatvaisena varpujen sekaan syntynyttä, nyt jo aikuiseksi vankistunutta petäjää. Katsoo tyvestä latvaan. Taputtaa haljasrukkasillaan honkatamman hereille talviunesta. Kiertää käsivartensa puun ympärille ja halaa sen sopivan kokoiseksi.

Siitepölystä, tuulesta, emistä, heteestä, vedestä, pakkasesta, auringonnousuista ja -laskuista, pihkasta, nilasta, kilpikaarnasta, oravanpesäpuusta veistetään kesällä kylkikaari alukseen, johon minä vielä kerran rakastun.

Kun ajattelen hyllyn syntymää, näen sen ääninä, kuulen tuoksuina:

Tuulenhumina

Lumen sulavedessä rakkulaisia jäseniään oikovan rahkasammalen *huokaus*

Yläkuuta kohti nousevan veden *kohina* lustoissa

Nitinä nilan venyessä

Kuiva *ritinä*, kun pehmeä lapsikaarnasi kovettuu kilpikaarnaksi

Juurihormoniesi *purskahdus*, kun vielä kerrot kaltaisillesi: metsässä kaikki hyvin.

Pihka

Metsälaikku; varvut, jäkälä, kiven metallinen kovuus, uniset metsätähdet, metsäpalo, noki, suopursu, naava, havunneulanen, puolukankukan mesi.

Ihmisiä keskustelemassa, väittelemässä, rakastamassa *suomeksi, ruotsiksi, saksaksi, hollanniksi*

He puhuvat männyistä, petäjistä, kylkikaarista

He puhuvat mitoista, määristä, lästeistä, kuukausista

Sahan *kahina*, nii naa nii naa

Kirveen *jytke*

Sahan *kahina* nii naa nii naa

Kirveen *jytke*

Rusahdus.

Elämänlanka katkeaa: enää ei tule uutta kevättä, jota puu on jo odottanut, kutonut silmuja ja imettänyt mahlallaan emien aihioita.

Pihka kirpoaa suojaamaan haavaa

Nihkeä sahanpuru, anturamaan hapan katku, kosteat villavaatteet

Hiki

Mustikkamehu ensimmäisen yöpakkasen jälkeen

Särkynyt talvinen metsämaa, jossa kohmeen alla on tallessa menneiden syksyjen karike ja kesä, ja oli jo kevätkin imeläntuoksuisina nappuina ja mahlan riehakkuuksina

Lumi, loska, kantohanki

Päivä, yö, hiipuva valo

Leipä

Veri

Kirveenterä.

Kirves, pokasaha

Vuoleminen, hengästyminen

Haukottelu, aivastus, yskä

Rallattelu

Naurua Koromandelin puuvillan tanssiessa tuulessa.

Terva

Piki

Rannalla maatuva kaislamätä, Tellicherryn pippuri ja rännärissä paahtuva kahvipapu

Laitalankun rappusia kiipeävän aallon raukeus.

Olipa kerran mäntypuinen, limisaumainen alus, joka vuoltiin silloin, kun tämä kaupunki oli vielä kosken pauhua ja pikisten savujen tuoksua. Kun metsämaiden juuressa virtaava joki otti selkäänsä palkomaisen paltamon,

ja –

kuka mahtoikaan olla se, joka ensimmäisenä lasketteli alas kyttyräselkäisten kivien yli kiehuvaa jokea mukanaan kimpipuista ja vanteista sommiteltu tynnyri? Henkiahieverissä Nokkalanrannan ohitse koskenniskaa ja siitä Kiikkuun, joen karusellinieluun, ja jos siitä selvisi, saattoi jo tuntea kourassaan tervaporvarin palkkiopoletin kiiman.

Olipa kerran alus, jonka

limisaumat tilkittiin vedenpitäviksi lampisirppisammalella ja piellä silloin, kun tämä kaupunki oli vielä liejuisten kujanteiden ristipistos, pärekattoinen mätäs soisen maan, kivisten saramaiden ja pajunvitsaisten pöheikköjen keskellä.

Olipa kerran alus, jonka kyljet kyllästettiin tervalla silloin,

kun Ruotsin kuningas ompeli oravannahkapäärmeet talonpoikien selkänahoista parkittuun viittaansa ja lämmitti palatsinsa klapeilla, joiden kapillaareissa lotisi Pohjanmaan kesäsade,

kun alamaiset yskivät nukkavieruissa tölleissään kaamostalvea ja jyrivät homeista ilmaa, joka oli vaihtokauppa ahneen kuningaskunnan veroäyreneille.

Olipa kerran alus, joka vuoltiin silloin, kun idästä alkoi nousta tumma aurinko. Alus laskettiin vesille ja se piehtaroi Rommakonselän matalissa lakkapäissä silloin, kun pieni viha alkoi paisua isoksi.

Kun venäläisten kaleerien purjeet pullistuivat lapsiorjien huudoista ja naisten kirvelevät kohdut suojasivat vihollisen siementä kuin omaansa.

Kun selkänahkaviittainen hallitsija vetäytyi kristallikruunubunkkeriinsa ja jätti meidät syötiksi viholliselle.

Kun Ruotsin valtakunnan kruununhaltija sukki partaansa ambralla ja kaskelotin aivokopasta keitetyllä äitelällä öljyllä ja kätki kasvonsa läpikuultavaan riisiposliiniin.

Kun toisaalla kaskinauriit ja turnipsit huuhdottiin verellä, vesi nieli tuhannesta petäjästä veistetyin limisaumaisen lotjan ja ryvettyneitä irtopäitä lojui Perämeren rannikolla tuonelanvirran kummeleina.

Maa kohosi, pärekatot paloivat aaltopelliksi ja liejuiset kujanteet tulvivat noppakivikaduiksi.

Sukupolvet lensivät tiehensä, autiosaaren hermiittirapu hylkäsi kookospalmun siemenen ja puki tilalle muovisen kaakaovanukastörpön.

Kaivinkone ahnehti maata, ja silloin esiin tuli vanha hylky, joka oli nukkunut kolmesataa vuotta sakeaa unta.

Se haukotteli räkätervaa ja sanoi:

”Katsokaa minua ja katsokaa tarkkaan, sillä ilman minunlaisiani tätä kaupunkia ei olisi, ei varttumista, korttelikaavaa vinoine graadeineen eikä kinuskilattee mukulakivien horjuttamalla kahvilapöydällä.”

Minä näin sinun heräämisesi, kuulin kuinka auringon leimu syttyi hehkumaan pihkaisissa soluissasi.

Rakastuin sinuun oitis. Olisin halunnut käpertyä kylkikaariesi lomaan, nukkua meren vaahto pieluksena, pikipeiton alla.

Vaan et sinä huolinut minua. Sinä pysyit vaiti.

Ja silloin minä ymmärsin, että sinulla on toinenkin luonne.

Sinä lahoava ruoja olet alaisen imelä juotikas, almanakan repeytyvä sivu. Strutsinmunassa kiehuva lasinen maailman ääri.

Veit mustaa kultaa, klapeja ja kapahaukia kallioisille rotkoille, missä simpukat tuoksuvat jäisiltä rypäleiltä,

ja hylkyhipiältä veistetty kilpikaarnasi lahoaa auringonpurkauksina, purjeenaan Mariaanien haudassa huovutettu meduusa. Ilman sinua ja sinunlaisiasi ei olisi ollut Rostockin mittaan justeerattuja tynnyreitä eikä orjalaivoja eikä Krimin sotaa eikä ensimmäistä eikä toistakaan. Sinun tilkkeenäsi on kolonialismin verihyytymät ja tappeina nilkkoja puristavat ruostuneet kahleet.

Silloin sinun kesäpuusi hyräili vaaleaa suviyön naurua:

”Itsestäsihän sinä puhut, sinä alkuliman perverssi mutaatio, suuruudenhulluksi turvonnut bakteeri. Preeriodien, hetulavalaiden ja mehiläisten kyltymätön pyöveli. Kunpa et olisi koskaan ajautunut sille rannalle, jota aallot päärmäävät kuplakuohullaan. Silloin minäkin olisin vielä aihkina metsässä, oravanpesäpuuna, ja Maassa olisi kaikki hyvin.”

Hylky heräsi unestaan sakeana elokuun aamuna, jolloin idästä alkoi nousta tumma aurinko ja tuulivoimaloiden lavat kieppuivat lasten ja naisten huudosta.

Se näki päivänvaloa aikana, jolloin palatseissa katseet peitetään nopeilla ajatuksilla ja kalmankatkuisilla muovikelmuilla ja hylky sanoi: ”Uneni oli niin kovin lyhyt. Heräsin uudelleen samaan päivään. Samat huudot, samat kirvelevät kohdut, samaa vielä valtimolämmintä verta.”

Hylky makasi urbaanin kanjonin pohjalla kuin valtava rauennut hedelmävat, ja terva sen pinnalla läikehti simpukan helmiäisenä.

Aurinko paapoi sen kohmeisia soluja ja sen sydänpuu löi ja se pyysi:

”Hyväilkää minua tervaan kastetulla siankarvaharjalla. Tilkitkää tahmealla piellä ja lampisirppisammalella.

Laskekaa minut merelle vielä kerran. Päästäkää irti köysistä, jotta saan keinua ja kellistellä voin värisessä auringonnousussa. Sitten annatte minun mennä, lipua Pökkisen uinuvaa selkää nousuveden vaihtuessa laskevaksi, ohi Kiikelin, Rommakonselän, Varjakan, Hailuodon ja Merenkurkun, sillä meri on se, mitä varten tuhannen puun elämänlanka on katkaistu ja puisilla tapeilla ristiinnaulittu, tuhat takonaulaa taottu helvetillisessä ahjossa ja kotkattu lankkujen vereslihaan.

Älkää poistako lahokohtiani tai lukitko minua paikoilleen tai nostako jalustalle, älkää liottako viemäriin meren, pihkan, takoraudan ja tervan tuoksua.

Sillä ne ovat minun muistini ja minun syyni, sinun syntisi ja seurauksesi.

Päästäkää minut vielä kerran vapaaksi, ennen kuin tämä jääkauden painama väliaikainen merikulho kimpoaa taas ennalleen, ennen kuin tämä murtovetinen allas, joka ei kuulu makeisiin eikä suolaisiin, mataloituu aapasoiseksi rämeiköksi ja suolapulssin syke sammuu.

Kyytiin minä otan kaksi oravaa, kaksi sukukypsää käpyä, kaksi siitepölyllä puuteroitua mehiläistä ja kauriin kääntöpiirillä nahkansa luovan vaskitsan.

Kölini piirtäköön auringon siltaa ja täysikuun polkua

kunnes en enää herää samaan aamuun

kunnes äitien huuto on kuultu ja sarastaa uusi huomen.”